

Mrvice spomina: entuziast z energijo dvajsetletnika – Marku Orniku v spomin

[S▶ sigic.si/mrvice-spomina-entuziast-z-energijo-dvajsetletnika-.html](https://sigic.si/mrvice-spomina-entuziast-z-energijo-dvajsetletnika-.html)

05.05.2021

Jeseni 2019 je slovensko in svetovno multimedijško srenjo presenetila novica, da se je zgodil poslovil glasbeni producent in multimedijški umetnik Marko Ornik. V spomin nanj so o njegovem delu spregovorili njegovi prijatelji in sodelavci.

Dušan Mijanović

Foto: Mirjana Rukavina

Marko Ornik (1963–2019)

Marko Ornik je bil skupaj z **Igorjem Zupetom** ustanovitelj skupine **Abbildungen Variete**. V poznih osemdesetih in prvi polovici devetdesetih let 20. stoletja je sodeloval tudi s skupino **Tekton motor corp.** ter komponiral za gledališče in film. Sredi devetdesetih je študiral na dunajski **Univerzi za uporabno umetnost**, kjer je leta 2000 diplomiral. Zanimalo ga je raziskovanje odnosa med zvokom in sliko. V zadnjem obdobju se je največ posvečal raziskovanju RGB svetlobnih, optičnih interakcij slikovne materije in živemu procesiranju slike v povezavi z elektroakustično glasbo v polju geometrične, programirane, kinetične in optične umetnosti. Deloval je tudi kot producent, programski vodja in selektor avdiovizualnih živih nastopov v okviru **Mednarodnega festivala intermedijskih umetnosti (MFRU)**. Bil je ustanovitelj in programski vodja **Zavoda za umetnost in tehnologijouho; oko: Maribor** ter

soustanovitelj **Zavoda Udarnik**. Sodeloval je na festivalih **MFRU**, **Etnika**, **KIBLIX**, **Izzven** in **Mariboring** ter organiziral kar nekaj svojih projektov, na primer **Elektroakustika**, **EXP_LAB** in **Beli šum**. Njegov najpomembnejši projekt bil **Centralna postaja**, ki je deloval kot aktivni prostor s stalnim naborom dogodkov, tako festivalskih kot novonastalih (ko)produkcijskih vsebin. Pod eno streho je združeval AV in intermedijsko produkcijo, izobraževalne aktivnosti, informacijski center in arhivsko gradivo ter javni dostop do njega, hkrati pa uresničil vizijo in vzpostavil relevanten produkcijski center.

Sogovornik, ki je Marka najdlje poznal, je režiser Igor Zupe. Z Markom sta skupaj gulila šolske klopi ter bila v najstniških letih najboljša prijatelja. *»Ko smo se mi preselili iz Murske Sobote v Miklavž in tam zgradili hišo, sva bila sošolca. Z intenzivnim druženjem sva nadaljevala do gimnazije in še malo po gimnaziji, dokler nisem jaz šel proti filmu. Od malega sva bila najboljša prijatelja, skupaj sva hodila na tečaje košarke, umetnosti in glasbe. Marko je bil izjemno senzibilen, ni se podrejal avtoritetam, zato je zgodaj pustil gimnazijo in šel na pot likovnega samouka. Kasneje je na Dunaju uspešno diplomiral iz AV medijev. Od trenutka, ko smo prenehali z bendom, do nekaj let nazaj skorajda nisva imela kontakta. Kar pa ne pomeni, da ne bi bila prijatelja, ampak so bile najine poti različne. Potem sva se pa pričela spet srečevati,«* je povedal Zupe.

Marka je pri ustvarjanju in producentskem delu gnala velika življenjska sila ter povezovanje različnih akterjev znotraj scene, v kateri je ustvarjal. *»Mene pri vseh ljudeh pritegne energija, volja, odprtost in vizionarstvo. Vsega tega je imel Marko v ogromnih količinah. Imel je tudi veliko romantičnega pogleda na kulturno produkcijo, kar je vedno izredno privlačno, saj spodbuja k pogovoru, razmišljanju, izmenjavi mnenj in blagodejnemu druženju. To je bilo to. Umetnost,«* je zatrdil **Dušan Hedl**, založnik, podjetnik, raziskovalec, glasbenik, ustanovitelj več kulturnih inštitucij, glasbenik, oblikovalec, pop artist in avtor raziskovalnih del s področja podjetništva v kulturi. *»Z Markom sva se bolje spoznala, ko je pričel organizirati cikel Beli šum, na katerem sem tudi dvakrat nastopila. Fasciniral me je s svojo energijo, saj je bil strogo determinirana oseba. Če mu je bilo kaj všeč, je to takoj povedal, ni okolišil. Glede svoje glasbene zgodovine je bil izjemno skromen. Bil je topel človek. Vse je hotel povezati, tudi tiste, ki so bili vsak na svojem bregu. Od njega sem se naučila, da je treba pozitivno gledati na kaj, kar sprva izgleda negativno, ter kaj vse se v glasbeni produkcija da postoriti z minimalno opremo,«* je dejala umetnica **Nina Farič (Kikiriki, Madame Dub)**, ki se ga spominja tudi po tem, da se je po Mariboru vedno prevažal s kolesom. *»Bil je esteta, tudi v oblačenju, saj je obdržal modo iz osemdesetih, črne in elegantne obleke. Pri svojem delu se je izjemno trudil. Bil je blazno prijazen človek, zelo sem užival v druženju z njim. Bil je pravi meščan, vsako jutro je prihajal v Centralno postajo in odpiral rolete kot kakšen urarski mojster,«* je njegove navade opisal multimedijski umetnik **Neven Korda**.

Ornik je svet glasbe začel odkrivati skupaj z Zupetom. *»Moj starejši brat je imel celo zbirko nemške skupine **Kraftwerk**. Verjetno, ker mu je bil všeč komad The Model, ki je bil malo diskoiden. Ko sem prvič slišal Kraftwerk, ni bilo več poti nazaj. Moja prva*

plošča, ki sem jo kupil, je bila *The Rise and Fall of Ziggy Stardust*, ko sem šel k stricu v Nemčijo na obisk. To ploščo smo vrteli do onemoglosti. Za naš glasbeni okus je bil pomemben tudi najin nekaj let starejši sosed, ki je imel veliko plošč založbe **ECM**, saj je bil v Mariboru jazz zelo popularen. Bili smo omrežje, skupaj smo si bildali glasbeni okus,« je povedal Zupe. Zupe si je vzel čas in nazorno opisal, kako se je pričela njuna zgodba s skupino *Abbildungen Variete*. Idejo za ime, ki pomeni upodobitveno nočno zabavišče, sta dobila po fotografiji, na kateri je bila hiša, podobna tisti, v kateri sta v Mariboru skupaj prebivala. »Zgodba z začetka je precej zanimiva. Marko je živel z neko punco na Taboru v Mariboru. Tudi jaz sem se odselil od doma in se preselil v tisto hišo, da bi začeli ustvarjati. Toda niti slučajno nikomur ni padlo na misel, da bi imeli glasbeno skupino, čeprav sem imel za seboj nekaj let glasbene šole igranja na različne inštrumente. Prijateljevali smo s skupino **Laibach**, saj je bil vokalist **Milan Fras** iz istega kraja kot midva. Še pred tem smo imeli bend z Milanom in Markom, ki se je imenoval **Zobčeni**. Nastopili smo le enkrat, na otvoritvi likovne razstave na Prvi gimnaziji. Nastop se je zanimivo končal, saj so nam iz publike vzklikali, da ne znamo igrati. Nekdo je rekel, da imamo razglašeno kitaro, pa smo mu z odra odvrnili, da kitaro ni v prvem planu. To so bili začetki, takrat sva bila prvi ali drugi letnik gimnazije. Ko smo nekaj let kasneje živeli v že omenjeni hiši, sva se z Markom odpravila v Rotovž po ogromno slikarsko platno, to je bilo prazno belo platno v dimenzijah 3 x 2 metra. Ko sva šla čez most, je bil to pravi happening, dva čudna modela z ogromnim belim platnom. Po poti sva srečala Markovega bratranca, čigar bend je ravno izgubil prostor za vaje. Še isti dan so pripeljali inštrumente v našo klet in zvečer sva že pričela igrati. Jaz sem se prvič v življenju usedel za bobne, mislim, da je imel Marko električno kitaro tudi prvič v rokah. In sva začela igrati. V kleti je bil star tranzistor, naštimala sva ga na kratke valove, ki so hreščali. Vključila sva jih v najino glasbo. Te posnetke sva nato poslala na natečaj za **Novi rock**. Bizarna zgodba. Prvič sva sedela za inštrumenti in sva bila sprejeta. Potem sva začela okrog tega graditi bend z novimi člani. Zgodba se je nadaljevala kratek čas. Imeli smo par nastopov, enega v Mariboru, ki je bil generalka za **Novi rock**, in enega v Zagrebu. Nato se je o nas že veliko slišalo in pisalo po celi Jugoslaviji. Začele so padati ponudbe za turnejo po Poljski in Češki. Ampak jaz sem se v nekem momentu odločil, da grem študirat režijo. Oni so nekaj časa še poskušali. Z mojega stališča sem vedel, da ne bomo daleč prišli, čeprav bi lahko. Ampak nismo bili tako glasbeno podkovani. Imeli smo ideje in senzibilnost. Ko bi pa bilo treba delati bolj kompleksne zadeve, bi morali drugače zastaviti. Morali bi biti kot nekakšna korporacija, za katero drugi ustvarjajo. En tak bend je v tem prostoru že obstajal, več kot uspešno. Jaz pa nisem bil človek, ki bi se podvajal. Naše komade še danes prodajajo po svetu, predvsem na Japonskem in v Južni Koreji. Sicer jih vedno omenjajo v kontekstu drugega najpomembnejšega industrial benda iz ex Jugoslavije,« je dejal Zupe, ki kot režiser redno sodeluje najpomembnejšim tovrstnim bendom, **Laibach**.

Skupina je pri založbi **ŠKUC** leta 1983 izdala kaseto z naslovom *Abbildungen Varieté*, na kateri je pet komadov. »Na njej sta tudi komada *Babilon* in *Republikanski marš*, ki sta dolga okrog deset minut. Ravno neko jutro se mi je pripetilo, ko sem poslušal **Radio Študent** – če že poslušam radio, potem poslušam **RŠ** –, slišim neki komad in si rečem, to je pa dobro. Potem pa zaznam, da je to naš komad,« je dejal Zupe in se spomnil

subkulturnih trkov, ki so se pojavili v Mariboru, bilo je, kot da bi meteor padel na Štajersko. Prišlo je do subkulturnega trka, ki je bil značilen za osemdeseta leta prejšnjega stoletja. Po Mariboru so se pričeli pojavljati plakati, naperjeni proti skupini, predvsem s strani starejše garde rockerjev in novovalovcev. »*Skupina Abbildungen Variete je po mojem mnenju svetovna oz. svetovljanska umetniška tvorba. Še poseben pomen ima zaradi lokacije delovanja, Maribora, mesta spodrezanih korenin. V delovanju in pojavnosti skupine Abbildungen Variete se čuti težnjo po meščanski tradiciji, po višjem kulturnem vrednotenju okolja in posameznika, kot kolektiva. Seveda je vsak tak poskus obsojen na bridek konec, če se zavestno ne širi v centre. Bil sem na performansu, razstavi v mariborski Sinagogi, ko je še bil vhod z vzhodne strani in je bila Sinagoga zasipana, tako da je bilo razstavišče visoko le kakšen meter in sedemdeset centimetrov. Ni nas bilo veliko, pravzaprav smo bili sami, pa vendar se je ta dogodek zapisal v zgodovino. Menim, da je Markovo sodelovanje v multimediji skupini Abbildungen Variete bilo njegovo najpomembnejše umetniško delo. Res je imelo sporočilno moč. Kasneje se je spustil v kulturnoposredniško organizacijsko delovanje, pri katerem pa ni mogel do konca izraziti svojega umetniškega poslanstva. Veliko dobrih umetnikov po sili razmer dela producenta dela za preživetje,« je omenil Hedl, ki je deseto edicijo projekta **Ex Yu Electronica** posvetili Marku. »Deseta edicija *Ex Yu Electronica* je spet posvečena mariborski sceni. Treba je vedeti, da ima severovzhodna Slovenija močno tradicijo in izročilo industrijskih progresivnih elektronskih glasbenih projektov, z **Mariem Marzidovškom** in *Abbildungen Variete* na čelu. Tukaj so še **ŠDRTV**, **Stana (Stane Klavžer)**, **Kloopotec** ..., ki so globalno prisotni skozi kasetne izdaje in ovekovečeni na sedaj že zbirateljskih LP-jih *Ex Yu Electronica*. Tokrat pa smo se pri podzaložbi **Kulturnega centra Maribor, Monofoniki**, odločili ob teh uveljavljenih imenih predstaviti sodobno, sedaj živo sceno, z imeni, kot so **Kikiriki**, **Petrosaur**, **Ontervjabbit**, **Mono Scarves** in **Chemomorph**. Upam, da bo enkrat priložnost, da te izvajalce (tiste, ki so še med nami) zberemo na kup na festivalu progresivne noise elektronike. To bi bil dogodek, vreden izredne pozornosti.«*

Malo je znano, da je bil Ornik soustanovitelj projekta **Tekton motor corp**. Nekateri sogovorniki se Markovega sodelovanja v skupini ne spomnijo. Internetni brskalnik razkriva neobstoječo spletno stran **Subkulturnega Azila – Ljudmila**, ki pravi: »V zgodnjih '90-tih letih XX. stoletja je Marko Ornik ustanovil skupino *Tekton motor corp*. (v njej še **Goran Majcen** in na začetku tudi Marko Ornik).« K sreči je neznanko okrog Markovega udejstvovanja v tem projektu razrešil izjemni kronist Neven Korda, ki je bil ravno pobudnik tega članka. »Rabil sem kompozitorja za kratki film, zato sem prepričan, da je bil Marko član zasedbe *Tekton motor corp*. Dogovarjala sva se za sodelovanje, toda na koncu ni prišlo do njega. To je bilo leta 1990, najpozneje leta 1991.«

Poleg Markovega umetniškega delovanja je bila pomembna tudi njegova producentna dejavnost. »Z Markom sva bila nekaj let sodelavca v **MKC Maribor**, celo delila sva si pisarno. On je takrat vodil multimedijske projekte. Delo na projektih se je prepletalo, saj smo sodelavci različnih področij zagotavljali programe. Včasih je on vodil projekt, včasih jaz in sva sodelovala tako na programskem kot na tehničnem področju. Marko

je bil v tehničnem oziru napreden, tudi meni je to ustrezalo, tako da sva se okoli glasbenih programov dokaj hitro poenotila. Kasneje sva pri Kulturnem centru Maribor v zbirki Monofonika skupaj uredila prvo mariborsko kompilacijo elektronske in progresivne glasbe, LP iz serije Ex Yu Electronica. Druga kompilacija v nizu je posvečena Mariboru in je sedaj že priljubljen in drag zbirateljski kos,« je dejal Hedl.

»Kar se tiče Maribora, je njegovo delo izjemno pomembno, deloval je v elektronski glasbi, pokrival je dve ali tri zvrsti elektronske glasbe. Drugi takega programa niso delali, z delno izjemo **Kible**. Gostil je tudi tuje glasbenike, ki so radi prihajali v Maribor, od Japonske do Amerike. Od leta 2012, ko je pričel voditi Centralno postajo, se niti ne spomnim, da je koncertiral,« je povedal **Peter Tomaž Dobrila**, ki je z Markom sodeloval na številnih področjih, poleg glasbenega tudi na intermedijskem in pri mednarodnih projektih. Marko ni vabil zgolj tujih glasbenikov, temveč tudi domače, tako starejše kot mlajše. »Marko Ornik je bil zaslužen za enega najinih prvih nastopov v Mariboru. Čeprav ga pred vabilom v tamkajšnjo Centralno postajo nisva poznala, sva redno sledila njegovemu programu, ki je bil takrat na področju multimedijske umetnosti izredno aktualen. Ob prihodu v Maribor naju je vedno zelo toplo sprejel in skozi pogovor večkrat presenetil s poznavanjem domače eksperimentalne scene. Sledil je tudi klubskemu dogajanju v Ljubljani, Tineta je večkrat v živo poslušal na nastopih v prestolnici. Marko je za mariborsko eksperimentalno elektronsko sceno naredil ogromno, vedno je stremel k razvoju in promociji mladih ustvarjalcev, ki so delovali znotraj tega podhranjenega žanra,« sta povedala **Urška Preis** in **Tine Vrabič - Nitz**, ki skupaj nastopata v duetu **II/III** in sta v preteklosti nastopila v Centralni postaji. »Z Ornikom se po najinem neuspelem sodelovanju dolgo nisva srečala. Zanj sem zopet slišal preko **Boruta Savskega** in njegove kompanije, in ko sem z umetniško socialnim projektom **Cirkulacijo** gostoval pri njem, sva se oba spomnila, da se že dolgo poznavata. Nato sva navezala stike in jih ohranila vse do njegove smrti. Leta 2015 sem na njegovo povabilo gostoval kot 27 nastopajoči na ciklu *Beli šum*,« je dejal Korda.

Marko je z velikim veseljem svoje bogato glasbeno in producentsko znanje prenašal na mlade. »Leta 2018 sva programsko sodelovala. Meni je bilo zanimivo, na kakšen način je gledal na umetnost in raziskovanje, vedno je speljal neki nov vidik. Želel je eksperimentalno muziko pripeljati v Maribor. V Mariboru nikoli ni bilo ponudbe, razen občasnih eventov, on je pa želel, da bi se vzpostavila konsistenca, da bi se scena razvila. Želel je folku vcepiti nove principe v glavo. Pomagal sem mu pri prijavih na razpise in pri izboru aktov v različnih programskih sklopih. Pomagal sem mu tudi izboljšati kvaliteto starega materiala, ki ga je ustvarjal kot *Abbildungen Variete*, ki je bil posnet na kasetah in ga je kasneje na vinilki izdal Dušan Hedl,« je povedal DJ in producent **Marko Lük**, ki je Marku projektno pomagal pri producentskem delu v Centralni postaji. Poleg tega sta skupaj ustvarila sklop dogodkov **Žive mašine** v okviru **Festivala Lent**. Ornik je v Centralni postaji, ko v njej ni bilo dogodkov, postavil premični studio in ustvarjal glasbo. Lük jo je opisal kot hipnotično in plavajočo, brez izrazite strukture, z dolgimi, razvijajočimi se prepletanji različnih elementov, od posnetkov iz okolja do digitalnih virov.

Centralna postaja sameva. Dobrili se postavlja vprašanje, kako to, da ni nikogar, ki bi nadaljeval Markov program in delo. »Vsak dogodek v Centralni smo z veseljem pričakovali. Prihajali so tudi obiskovalci, ki niso imeli stika z eksperimentalno glasbo. Vedno je bila ravno prav zapolnjena, včasih je bila celo gužva. Mogoče delam komu krivico, toda sedaj, posebej ko je **Mitja Hlupič** zapustil Maribor, se na tem področju v Mariboru nič ne dogaja. Oziroma se mogoče vmes zgodi kak dogodek v **GT 22** in Kibli, ki sta bili povezani z Markom,« se je spomnila Nina Farič. »Centralna postaja na žalost sameva, saj je to občinski prostor, ki ga je Marko dobil na razpisu, ko je bil noter. Sedaj ga upravlja Urad za gospodarstvo in ga je možno najeti, vendar želje, da bi v teh prostorih ostala kultura, ni zaznati. Bile so ideje, da bi nadaljevali Markovo delo, a smo preveč vpeti v lastne projekte, da bi zmogli tako inštitucijo kvalitetno peljati naprej,« je nekako užaloščen pripomnil Lük.

Marko Ornik je ogromno naredil za mariborsko AV sceno. In temu, njegovi umetniški in producentski kreativnosti, se bodo poklonili njegovi kolegi. »Vsekakor razmišljamo o ideji, da bi naslednjo kompilacijo in festival poimenovali po njegovi blagovni znamki *White Noise – Beli šum*. Pri naši založbi razmišljamo o zbirki njegovega glasbenega dela, zbranim glasbenem delu na kompilaciji. To bi bil pravi poklon,« je dejal Hedl. Podobno razmišlja Nina Farič. »Preden je umrl, je pripravljal album, ki ga ni končal. Menili smo se, da bi ga dokončali ter dodali še kake svoje stvari, a nas je korona ustavila. Glede na to, kakšen entuziast je bil, imam slabo vest, da tega ne nadaljujemo. Pogrešamo ga, saj je bil glede mariborske scene luč na koncu tunela.«

© SIGIC, Slovenski glasbenoinformacijski center. Vse pravice pridržane!